

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
з української мови
(співбесіда)**

на основі базової загальної середньої освіти

**Напрямок підготовки: 0304 «ПРАВО»
Спеціальність: 5.03040101 «ПРАВознавство»**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступне випробування з української мови абітурієнти складають при вступі до коледжу (база 9 класів). Програма вступного випробування з української мови складена на основі чинних програм для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених Міністерством освіти і науки України.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія

Вимова звуків, що позначаються буквами *z* і *z*.

Вимова наголошених і ненаголошених голосних. Ненаголошені голосні [e], [u], [o] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом. Позначення на письмі ненаголошених голосних [e], [u] у коренях слів.

Вимова приголосних звуків.

Уподібнення приголосних звуків.

Спрощення в групах приголосних.

Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків.
Основні випадки чергування у — в, і — й.

Основні правила переносу.

Правила вживання м'якого знака.

Правила вживання апострофа. Правильна вимова та написання слів з апострофом.

Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків.

Написання слів іншомовного походження: *и, і* у словах іншомовного походження; правопис м'якого знака та апострофа; подвоєння букв у словах іншомовного походження.

Написання префіксів *пре-, при-, прі-, з- (зі-, с-), роз-, без-* та ін.

Будова слова. Словотвір. Орфографія.

Зміни приголосних при творенні слів: іменників з суфіксом *-ин (а)* від прикметників на *-ський, -цький*; буквосполученням *-чн- (-ин-)*. Зміни приголосних при творенні відносних прикметників з суфіксами *-ськ-, -цьк-, -зьк-* та іменників з суфіксами *-ств (о), -зтв (о), -цтв (о)*.

Правопис складних слів разом і через дефіс, написання слів з *нів-*; правопис складноскорочених слів.

Морфологія. Орфографія

Іменник. Іменники загальні та власні. Велика буква і лапки у власних назвах.

Не з іменниками.

Правопис відмінкових закінчень іменників.

Правопис найуживаніших суфіксів.

Букви *-а (-я), -у (-ю)* в закінченнях іменників чоловічого роду другої відміни. Букви *е, и, і* в суфіксах *-ечок, -ечк, -ичок, -ичк, -інн (я), -ення (-я), -инн (я), -ив (о), -ев (о)*.

Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

Прикметник. Правопис відмінкових закінчень прикметників.

Написання прикметників із суфіксами *-еньк-, -есеньк, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-, -цьк-, -зьк-*. Букви *е, о, и* у прикметникових суфіксах *--ев-(-єв-), -ов-, -ин-, -ін-, -ичн-*.

Написання *не* з прикметниками.

Написання *-н-* і *-нн-* у прикметниках.

Написання складних прикметників разом і через дефіс.

Написання прізвищ прикметникової форми.

Числівник. Буква *ь* на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках.

Роздільне написання складених числівників.

Написання разом порядкових числівників з *-тисячний*.

Займенник. Приставний *н* у формах особових і вказівних займенників.

Написання разом і через дефіс неозначених займенників. Правопис заперечних займенників. Написання займенників з прийменниками окремо.

Вживання займенників *ви, вам* у ввічливому значенні при звертанні до однієї особи, написання цих займенників з великої букви у пошанному значенні.

Дієслово. *Не* з дієсловами.

Правопис *-ться, -шся* в кінці дієслів.

Букви *е, и* в особових закінченнях дієслів I і II дієвідмін.

Буква *ь* у дієсловах наказового способу.

Дієприкметник. Дієприкметниковий зворот. Відокремлення комами дієприкметникових зворотів.

Правопис голосних у закінченнях дієприкметників.

Правопис голосних і приголосних у суфіксах дієприкметників.

Написання *-н-* у дієприкметниках та *-нн-* у прикметниках дієприкметникового походження.

Не з дієприкметниками.

Дієприслівник. Дієприслівниковий зворот. Коми при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові.

Правопис дієприслівників.

Не з дієприслівниками.

Прислівник. Букви *-н-* та *-нн-* у прислівниках.

Не і *ні* з прислівниками.

И та *і* в кінці прислівників.

Правопис прислівників на *-о, -е*, утворених від прикметників та дієприкметників.

Написання прислівників разом і через дефіс.

Написання прислівникових словосполучень типу: *раз у раз, з дня на день* тощо.

Прийменник. Написання похідних прийменників разом, окремо і через дефіс.

Особливості вживання прийменників з іменниками.

Сполучник. Написання сполучників разом і окремо.

Частка. Написання часток. *Не* і *ні* з різними частинами мови.

Вигук. Дефіс у вигуках. Кома і знак оклику при вигуках.

Синтаксис. Пунктуація.

Речення. Види речень за метою висловлювання. Оклічні речення.

Речення прості й складні.

Порядок слів у реченні.

Логічний наголос.

Розділові знаки в кінці речення.

Головні і другорядні члени речення. Підмет і присудок. Тире між підметом і присудком.

Означення, додаток і обставина як другорядні члени речення. Прикладка як різновид означення. Написання непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки.

Порівняльний зворот. Виділення порівняльних зворотів комами.

Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях.

Речення з однорідними членами. Однорідні члени речення (із сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком). Речення з кількома рядами однорідних членів.

Однорідні й неоднорідні означення. Кома між однорідними членами.

Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами. Двокрапка і тире при узагальнюючих словах у реченнях з однорідними членами.

Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями).

Звертання непоширені й поширені.

Вставні слова (словосполучення, речення).

Розділові знаки при звертаннях і вставних словах.

Речення з відокремленими членами. Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення. Розділові знаки при відокремлених членах.

Складне речення. Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

Розділові знаки між частинами складносурядного речення.

Складнопірядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому.

Розділові знаки між головною і пірядною частинами складнопірядного речення.

Розділові знаки у складнопірядному реченні з кількома пірядними частинами.

Безсполучникове складне речення. Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення.

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку. Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.

Пряма й непряма мова. Цитата. Діалог. Інтонація та розділові знаки при прямій мові, цитаті, діалозі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Освіта України, 2005.
2. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Рідна мова: Підручник для 5 класу. – К.: Грамота, 2005.
3. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Рідна мова: Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Навчальна книга, 2005.
4. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 6 класу. – К.: Зодіак - Еко, 2006.
5. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Рідна мова: Підручник для 6 класу. – К.: Грамота, 2006.
6. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 7 класу. – К.: Зодіак - Еко, 2007.
7. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Рідна мова: Підручник для 7 класу. – К.: Грамота, 2007.
8. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Рідна мова: Підручник для 8 класу. – К.: Зодіак - Еко, 2008.
9. Пентиліук М., Гайдаєнко І. та ін. Рідна мова: Підручник для 8 класу. – К.: Освіта, 2008.
10. Заболотний О.В., Заболотний В.В. Українська мова: Підручник для 9 класу. – К.: Генеза, 2009.
11. Глазова О.П., Кузнецов Ю.Б. Українська мова: Підручник для 9 класу. – К.: Зодіак - Еко, 2009.
12. Пентиліук М., Гайдаєнко І. та ін. Українська мова: Підручник для 9 класу. – К.: Освіта, 2009.
13. Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т. Українська мова: Підручник для 9 класу. – К.: Грамота, 2009.

Зразок питань до співбесіди

1. Правопис найуживаніших суфіксів іменників.
2. Безсполучникове складне речення. Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення.

Зразок відповіді на питання

1. Правопис найуживаніших суфіксів іменників.

1. Суфікси **-ик, -ник, -івник, -чик (-щик)** пишемо з и: братик, вузлик, передовик; гірник.
2. Суфікс **-ив-(о)**, що вживається для вираження збірних понять, які означають матеріал або продукт праці, пишемо тільки з и: вариво, добриво, куриво, мереживо, морозиво, але: марево (не матеріал і не продукт праці).
3. У суфіксах **-альник, -ильник, -ільник, -альність** після л перед н завжди пишемо ь: постачальник, уболівальник, фрезерувальник; волочильник, мастильник; полільник, відповідальність, геніальність.
4. Кінцевий приголосний у суфіксах **-аль, -ень, -ець (-єць), -ість, -тель** завжди м'який, а тому всі слова з цими суфіксами пишемо з ь: коваль, скрипаль; велетень, в'язень; мовознавець, переможець; здатність, свіжість; вихователь, любитель.
5. Суфікси **-инн(я), -інн(я), -анн(я) [-янн(я)]** пишемо з двома н: гарбузиння, картоплиння, павутиння; горіння, ходіння; гукання, зростання; звернення, напруження.
6. Суфікс **-ен(я) [-єн(я)]** вживається в іменниках середнього роду, що означають живі істоти: вовчєня, гусєня, чаєня.
7. Суфікси зменшено-пестливих слів **-ечок [-єчок], -ечк(а) [-єчк(а)], -ечк(о) [-єчк(о)]** не слід змішувати із суфіксами **-ичок, -ичк(а)**: останні бувають тільки в словах, що походять від іменників із суфіксами **-ик, -иц(я)**: вогничок, кошичок, вуличка, паличка. В інших випадках уживаємо суфікси з е (є): вершечок, мішечок, краєчок; діжечка, копієчка, Марієчка, річечка; віконечко, словечко, яєчко.

8. Слід відрізнати суфікс **-енк(о) [-єнк(о)]** від суфікса **-еньк(о) [-єньк(о)]**: суфікс **-енк(о) [-єнк(о)]** вживається здебільшого в іменниках, що означають прізвища: Гордієнко, Кравченко, зрідка — у загальних назвах: безбатченко, коваленко; суфікс **-еньк(о, а) [-єньк(о)]** вживаємо для творення пестливих назв: батенько, кониченько, серденько; ніженька, тополенька.

9. При творенні чоловічих імен по батькові вживаємо суфікс **-ович**: Васильович, Дорошович, Ігорович, Микитович, Олексійович, Юрійович.

При творенні жіночих імен по батькові вживаємо суфікс **-івн(а)**, від імен на **-й** — **-ївн(а)**: Борисівна, Василівна; Гордіївна, Сергіївна, Юріївна.

Від таких імен, як Григорій, Ілля, Кузьма, Лука, Микола, Сава, Хома, Яків, відповідні імена по батькові будуть: Григорович, Григорівна; Ілліч, Іллівна; Кузьмич (і Кузьмович), Кузьмівна; Лукич, Луківна; Миколайович (і Миколович), Миколаївна (і Миколівна); Савич (і Савович), Савівна; Хомич (і Хомович), Хомівна; Якович, Яківна.

2. Безсполучникове складне речення. Сміслові відношення між частинами безсполучникового складного речення.

Безсполучниковим складним називається речення, частини якого поєднуються в змістове ціле за допомогою інтонації. Для об'єднання частин у безсполучниковому реченні не використовуються сполучники та сполучні слова. Наприклад: *Хай ростуть колосочки із моєї руки, хай землі моїй сниться пшениця.*

За характером змістових відношень безсполучникові складні речення поділяються на дві основні групи:

- з однотипними частинами, які рівноправні, не підпорядковуються одна одній (таке складне речення співвідноситься із складносурядним);
- з різнотипними частинами, у яких одна частина пояснює другу, підпорядковується їй (таке складне речення співвідноситься із складнопідрядним).

У безсполучникових складних реченнях з однотипними частинами виражаються такі **сміслові відношення**:

- одночасності дій: У прибережних вербах щебече птаство, зелений комиш

стоїть нерухомою лавою (М. Коцюбинський);

— послідовності дій: У пробуджену ниву лягають зернини, в своє лоно приймає їх тепла рілля (С. Решетова);

— зіставлення: Люди до неї говорять — вона не чує, не слухає (Марко Вовчок);

— протиставлення: Літо дбає — зима поїдає (Народна творчість);

— причини або наслідку: Людство не усвідомить себе як єдине ціле — не буде йому добра (О. Гончар).

У безсполучникових складних реченнях з **різнотипними частинами** виражаються такі **сміслові відношення**:

— пояснювальні: Усі вулиці у Вербівці ніби зумисне обсаджені високими вербами: то поросли вербові кілки пнів (Іван Нечуй-Левицький);

— часові: Стихла пісня — тихо стало над степом (С. Скляренко);

— умовні: Робитимеш до поту — їстимеш в охоту (Народна творчість);

— причинові: Добре бідному: в нього від багатства голова не болить (Народна творчість).

Критерії оцінювання усних відповідей абітурієнтів з української мови (співбесіда)

При оцінюванні усної відповіді потрібно керуватись такими критеріями:

1. Повнота і правильність відповіді.
2. Ступінь усвідомлення, розуміння вивченого.
3. Мовленнєве оформлення відповіді.

Відповідь повинна бути зв'язним, логічно послідовним повідомленням на певну тему, виявляти вміння застосовувати визначення, правила до конкретних випадків.

Зараховано ставиться, якщо абітурієнт:

1. Грунтовно і правильно викладає вивчений матеріал.
2. Виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади.
3. Викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.

Не зараховано ставиться, якщо абітурієнт виявляє незнання значної частини вивченого матеріалу, допускає у формулюванні правил помилки, що спотворює їх зміст, непослідовно викладає матеріал, порушує норми літературної мови.

Нормативи оцінювання співбесіди

Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше
2	13-14
3	11-12
4	9-10
5	7-8
6	5-6
7	4
8	3
9	1+1 (негруба)
10	1
11	1 (негруба)
12	–